

**ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΤΑ**

**Ημερίδα ΤΕΕ με συνδιοργάνωση ΚΕΔΚΕ, ΕΕΤΑΑ, ΗΕΛΕΧΡΟ
στην έκθεση POLIS 2009, Θεσσαλονίκη, 27.11.09**

**ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ**

**Εισήγηση : Ελένη Πορτάλιου , καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ,
δημοτικής συμβούλου Δήμου Αθηναίων με την Ανοιχτή Πόλη**

Η ευρύτερη περιοχή της Αθήνας αναπτύχθηκε μέσω διαρκών επεκτάσεων και εξαπλώθηκε σε όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής. Ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, ως εργαλεία ελέγχου της ανάπτυξης και διασφάλισης των δημόσιων χώρων της πόλης, του φυσικού τοπίου, της αγροτικής γης και των δασών, υποκαταστάθηκαν μέχρι τη δεκαετία του 1980 από περιορισμένες, αποσπασματικές ρυθμίσεις.

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (ΡΣΑ, 1985) και, εν μέρει, τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) και οι Πολεοδομικές Μελέτες Επέκτασης– Αναθεώρησης (ΠΜΕΑ), επιχείρησαν ένα γενικότερο ανασχεδιασμό του αστικού χώρου – μόνο, όμως, για τις νέες επεκτάσεις των σχεδίων πόλεων - με τη δημιουργία κοινωνικών υποδομών, με τον έλεγχο των χρήσεων γης και την οριοθέτηση της επέκτασης της πόλης στην ύπαιθρο. Αντίθετα, στις ήδη δομημένες περιοχές δεν υπήρξε πολιτική αναπλάσεων και ο σχετικός νόμος του 1997 δεν εφαρμόστηκε. Τελικά, ο πολεοδομικός σχεδιασμός, όπως εξαγγέλθηκε στην πρώτη περίοδο διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, από τον τότε υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, τον αείμνηστο Αντώνη Τρίτση, με την πίεση της επιστημονικής κυρίως κοινότητας, σύντομα εκφυλίστηκε σε εντάξεις αυθαιρέτων στο σχέδιο πόλεως. Η αποδοχή της εκτός σχεδίου δόμησης και τα τετελεσμένα των καταπατήσεων σε δασικές εκτάσεις μετά την αποψίλωσή τους από πυρκαγιές, η δημιουργία νέων μεγάλων αυτοκινητοδρόμων και η μη οριοθέτηση οικισμών, π.χ. στην Ανατολική Αττική, πολλαπλασίασαν τις δομημένες εκτάσεις στο λεκανοπέδιο, χωρίς πρόβλεψη κοινωνικών υποδομών και διασφάλιση δημόσιας γης και δημόσιων χώρων.

Ο διαρκώς εντεινόμενος υπερσυγκεντρωτισμός στην Αττική, που ενισχύθηκε με την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων, λειτούργησε και λειτουργεί υπέρ μια διαρκώς επεκτεινόμενης εξωαστικοποίησης και ενίσχυσης της δόμησης στα κενά οικόπεδα των ήδη αναπτυγμένων περιοχών, με αποτέλεσμα, από τη μια, να συρρικνώνονται οι ελεύθεροι χώροι, το αστικό και περιαστικό πράσινο και να μειώνονται δραματικά τα περιαστικά δάση και, από την άλλη, να εμπορευματοποιούνται και να ιδιωτικοποιούνται δημόσιοι χώροι και δημόσιες λειτουργίες.

Ο υπερσυγκεντρωτισμός αυτός συνιστά έναν από τους βασικούς παράγοντες της οικολογικής κρίσης και της αναπαραγωγής των αιτίων της κλιματικής αλλαγής, η αντιμετώπιση της οποίας αποτελεί μείζον διακύβευμα της εποχής μας.

Για την κλιματική αλλαγή ενοχοποιούνται το ενεργειακό πρότυπο που στηρίζεται σε ρυπογόνα καύσιμα και η ενεργειακή σπατάλη, καθώς και η διαρκώς εντεινόμενη αστικοποίηση που συνοδεύεται από την κυριαρχία του ΙΧ αυτοκινήτου και την καταστροφή της φύσης, την αποψίλωση των δασών και τη συρρίκνωση των ελεύθερων και πράσινων χώρων

Από την άποψη της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, η διέξοδος βρίσκεται στην πολιτική της δραστηκής αποκέντρωσης και της ισόρροπης ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας, στην ανάσχεση της οικιστικής επέκτασης, στην κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης, στην προστασία των δασών, στη διαφύλαξη των αδόμητων και πράσινων χώρων και στην ενίσχυσή τους μέσω αναπλάσεων που θα ενοποιούν το αστικό και το περιαστικό πράσινο.

Η πράσινη πολιτική πρέπει να διαμορφώνεται στη βάση δύο αρχών : 1. Διαφύλαξη και απόκτηση πράσινων και ελεύθερων χώρων 2. Ενοποίησή τους σε πράσινα δίκτυα που ανασυγκροτούν τον κατακερματισμένο και άμορφο αστικό ιστό και τον συνδέουν με τον περιαστικό χώρο, αποτελώντας δημόσιες ραχοκοκαλιές συνεχούς ροής πεζών, οι οποίες συγκεντρώνουν δημόσια κτήρια και δημόσιες λειτουργίες.

A.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ. Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

A1. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ

Η κατανόηση της οικολογικής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής και οι στρατηγικές αντιστροφής μιας δυσοίωνης πραγματικότητας για τον πλανήτη και τους ανθρώπους του, οδηγούν, λοιπόν, σε ριζικό μετασχηματισμό της αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής προσέγγισης και, επομένως, της αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης. Οι πόλεις πρέπει να επανέλθουν σε βιώσιμα μέτρα, ο αστικός χώρος πρέπει ν' αποφορτιστεί, ν' αδειάσει από αυτοκίνητα, να πρασινίσει και να επουλωθεί. Η σχεδιαστική στρατηγική αφορά σε μικρότερης ή μεγαλύτερης κλίμακας αναπλάσεις που συγκροτούν πράσινα δίκτυα.

Στην Αθήνα έχουμε ένα αξιόλογο παράδειγμα αναπλάσεων κλίμακας : την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων, που δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Το σχέδιο αυτό συνέθεσε αρχαιολογικούς τόπους μεγάλης ιστορικής σημασίας και παγκόσμιας ακτινοβολίας με τους πράσινους ελεύθερους χώρους που τους περιβάλλουν, σ' ένα ενιαίο δίκτυο, το οποίο ακουμπά σε τμήματα της ιστορικής πόλης, αναδεικνύοντας βασικές όψεις της διαχρονικής Αθήνας και τη συνεχή κατοίκηση του χώρου από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Στη λογική των πράσινων δικτύων που διαμορφώνονται από τον ενιαίο σχεδιασμό ελεύθερων, πράσινων και αρχαιολογικών χώρων, σηματοδοτούνται από μνημεία και δημόσια κτίρια και αναδεικνύουν την ενετική πόλη, στηρίζεται η πρόταση επιστημονικών και αυτοδιοικητικών φορέων των Χανίων (εφορείες μνημείων, νομαρχία, Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου, Σχολή Αρχιτεκτόνων), για μια μεγάλης κλίμακας ανάπλαση.

Α2. ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στο μάθημα του Αστικού Σχεδιασμού, στο 9ο εξάμηνο των σπουδών στην Αρχιτεκτονική Σχολή της Αθήνας καθώς και στις διπλωματικές εργασίες, όπου υπάρχει δυνατότητα επεξεργασίας μεγαλύτερων σε έκταση θεμάτων και εμβάθυνσης, επιχειρούμε με τους σπουδαστές και τις σπουδάστριες να σχεδιάσουμε με βάση τις σύγχρονες οικολογικές προϋποθέσεις της αρχιτεκτονικής, ιδιαίτερα σε περιοχές υποβαθμισμένες και γι' αυτό σχεδιαστικά δύσκολες.

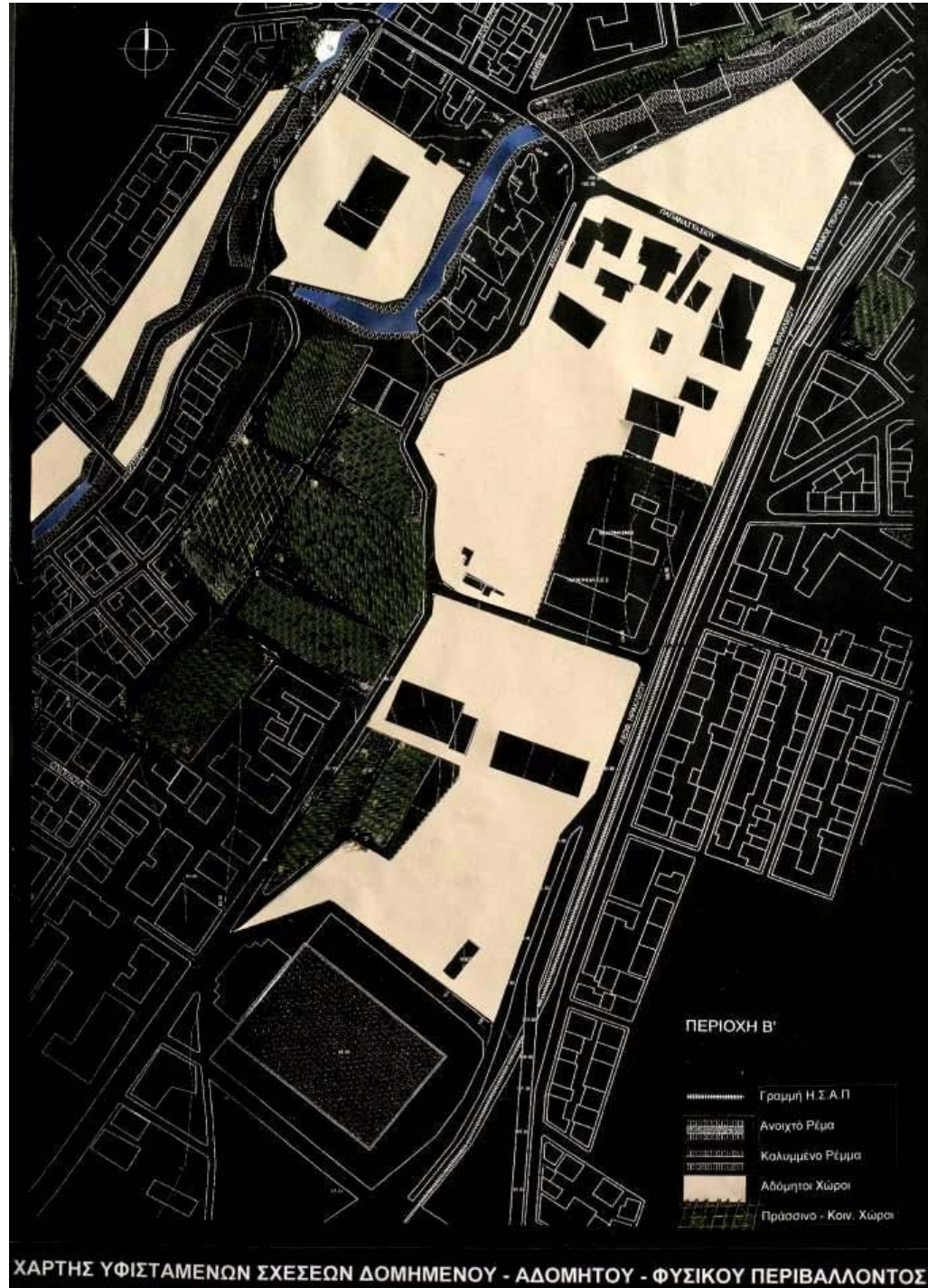
Η διείδυση πράσινων, ανοιχτών δημόσιων χώρων στην πόλη αφορά παρεμβάσεις μεγάλης, μεσαίας και μικρής κλίμακας. Οι χώροι αυτοί εντάσσονται σε ένα ενιαίο σχέδιο που συνέχει τις ιδιωτικές περιοχές και εκφράζει, συμπληρωνόμενη από κοινόχρηστα κτίρια και χώρους δημόσιων και κοινωνικών λειτουργιών, το δημόσιο πρόσωπο της πόλης.

Σ' αυτή τη λογική εκπονήθηκε η σπουδαστική εργασία «Ανάπλαση της ευρύτερης περιοχής του ιστορικού εργοστασίου παραγωγής μουσικής Columbia »

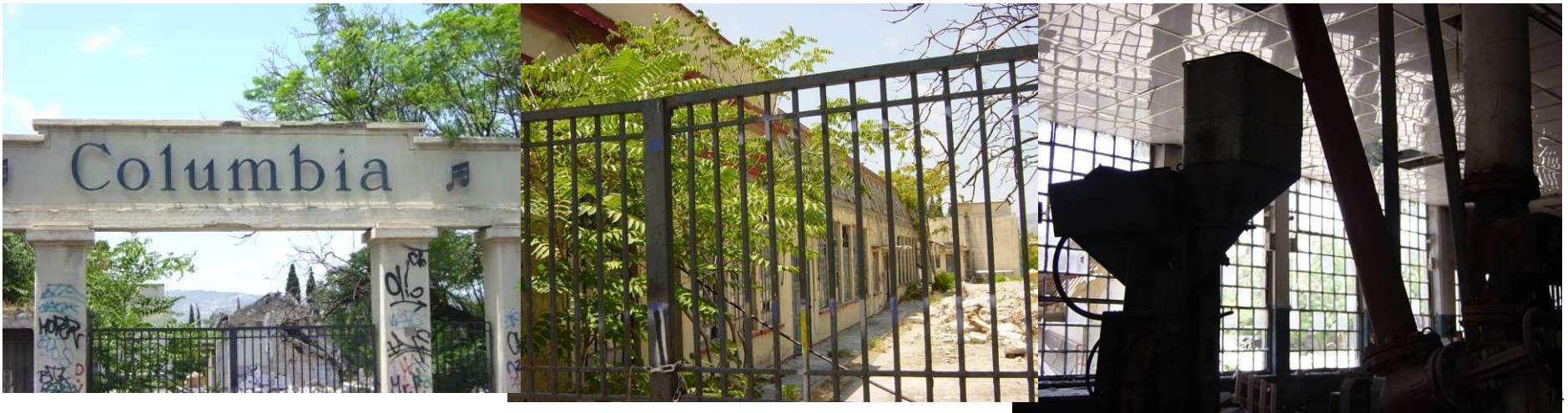
Στο χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2006-2007 δόθηκε στο διατομεακό μάθημα του Αστικού Σχεδιασμού στην Αρχιτεκτονική Σχολή ΕΜΠ, από τους διδάσκοντες Ελένη Πορτάλιου και Γιώργο Χαϊδόπουλο με τη συνεργασία του Θάνου Στασινόπουλου, ως θέμα σπουδαστικών εργασιών, η “Ανάπλαση της ευρύτερης περιοχής του εργοστασίου της Columbia στη Ριζούπολη”. Το ίδιο θέμα εκπόνησε στη διπλωματική της εργασία (Νοέμβριος 2007) η Δήμητρα Ζύγρα, με επιβλέπουσα την Ελένη Πορτάλιου και συνεργασία της Μαρίας Μαντουβάλου.

Τα όρια της επέμβασης, που θεωρείται ενταγμένη στο ευρύτερο αστικό περιβάλλον, ορίζονται ανατολικά από τη λεωφόρο Ηρακλείου, δυτικά από το ρέμα του Ποδονύφη και το Άλσος Προμπονά, βόρεια από τον Σταθμό του ΗΣΑΠ “Περισσός” και νότια από το γήπεδο του Απόλλωνα.

Στην επιλογή του θέματος συνέβαλε η κινητοποίηση των κατοίκων της Ριζούπολης και η δράση της “Πρωτοβουλίας για τη Διάσωση και Αξιοποίηση του Εργοστασίου της Columbia”, με την οποία συνεργάστηκε η ομάδα της Αρχιτεκτονικής Σχολής.

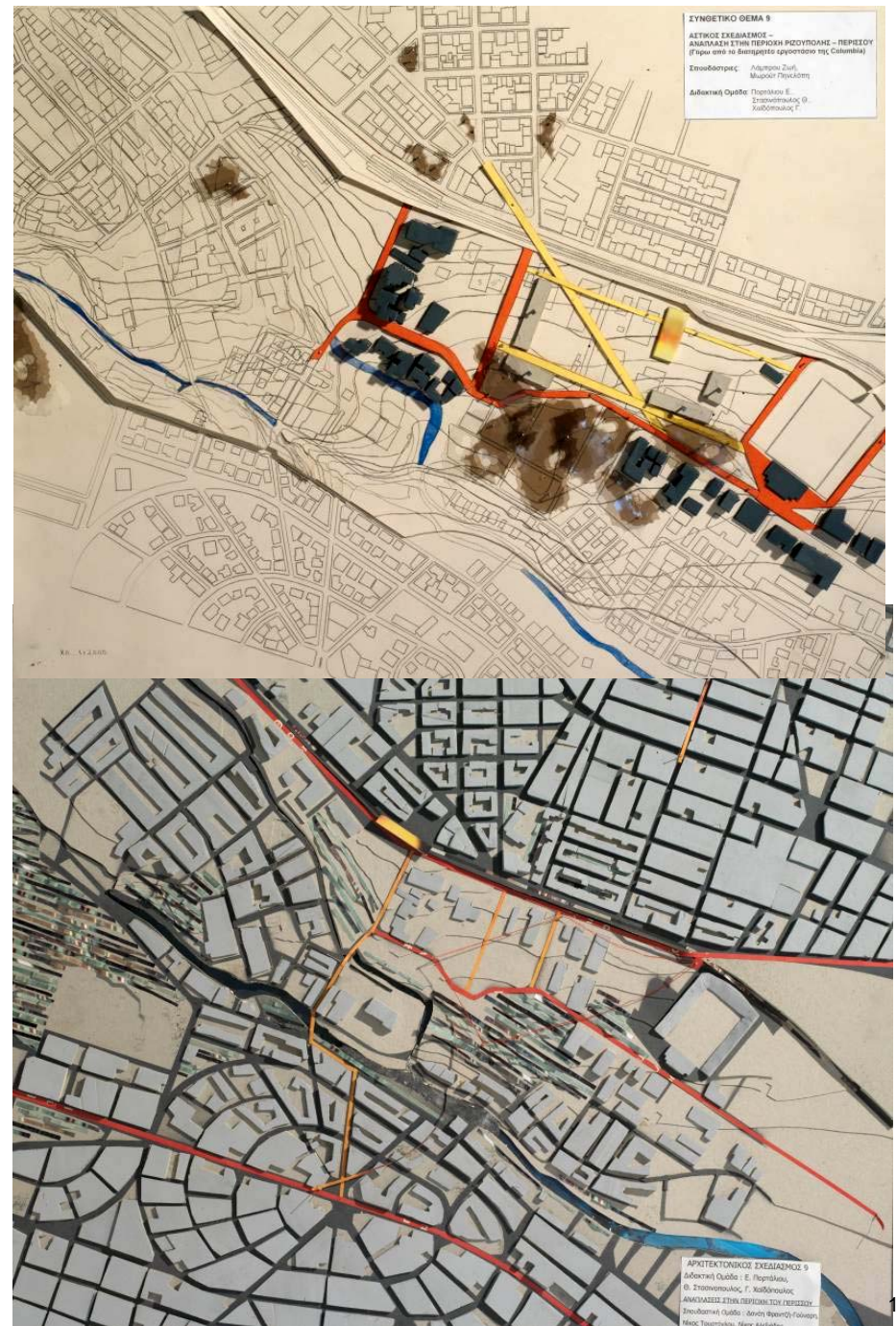

Η ευρύτερη περιοχή του 5ου Διαμερίσματος του Δήμου Αθηναίων, όπου ανήκει η Columbia, χαρακτηρίζονται σύμφωνα με την εκφώνηση του θέματος από *“συνθλιπτική κυριαρχία των ιδιωτικών περιοχών κατοικίας σε βάρος δημόσιων ή/και κοινόχρηστων χώρων και συλλογικών λειτουργιών και απουσία διακριτών ποσοτικά και ποιοτικά αστικών κυττάρων ή πράσινων χώρων που αποδίδουν το δημόσιο πρόσωπο της πόλης”*.

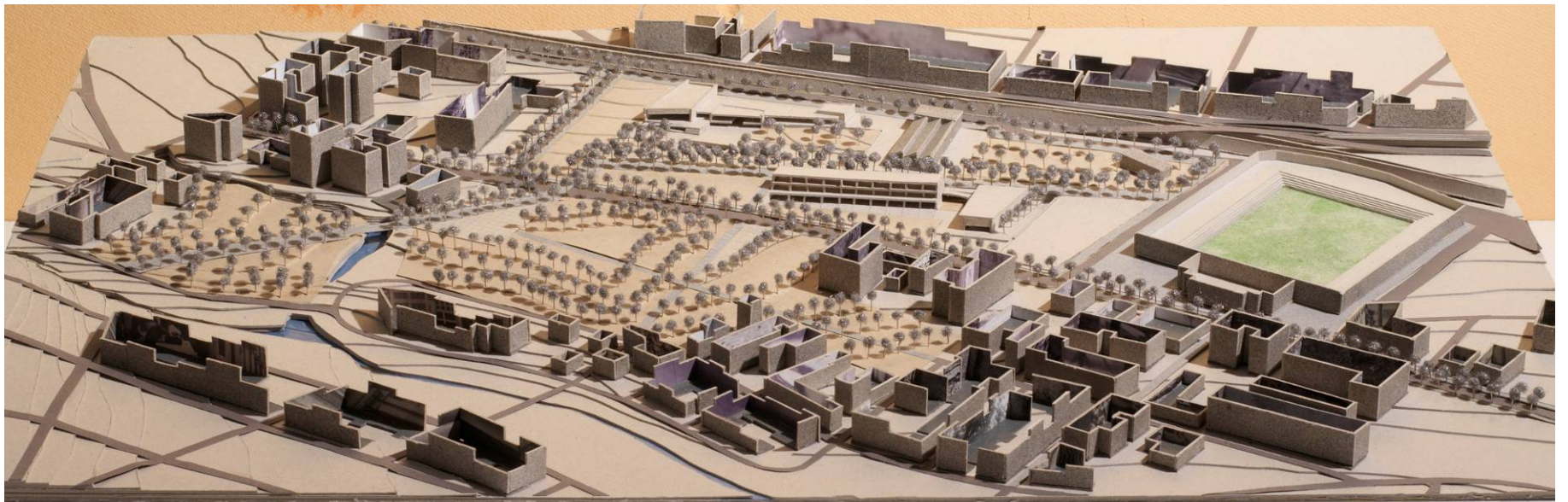
Οι διαπιστώσεις αυτές καθώς και οι εκρηκτικές διαστάσεις της περιβαλλοντικής κρίσης, διαμόρφωσαν το πρόγραμμα της συγκεκριμένης αστικής ανάπλασης. Αναζητήθηκε μια ευρύτερη έκταση 60 περίπου στρεμμάτων, σήμερα αραιοδομημένη, που εφάπτεται στο Άλσος Προμπονά (30 στρέμματα) και γειτνιάζει με τον Ποδονίφτη.

Τρία στοιχεία καθορίζουν την αστική ανάπλαση, την οποία επιχείρησαν οι σπουδαστικές ομάδες της Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ : η συλλογική και ιστορική μνήμη, που αναφέρεται κατά κύριο λόγο στο ιστορικό εργοστάσιο μουσικής παραγωγής της Columbia, ο εμπλουτισμός της πόλης με ανοιχτούς δημόσιους χώρους και ο πολλαπλασιασμός των πράσινων εκτάσεων μέσα στον αστικό ιστό, ως φίλτρων προστασίας από τη ρύπανση.

Με βάση τη θέση του ενιαίου δικτύου δημόσιων ελεύθερων και πράσινων χώρων, η προς ανάπλαση περιοχή γύρω από την Columbia συνδέεται με την ευρύτερη γειτονιά της Πατησίων (μέχρι τον σταθμό του τρένου), με τη Νέα Ιωνία, τον σταθμό του Περισσοῦ και το άλσος της Ν. Φιλαδέλφειας. Θεωρείται ως τμήμα ενός ενιαίου δημόσιου και πράσινου δικτύου, που ανασυνθέτει τον διασπασμένο αστικό ιστό και το υποβαθμισμένο οικιστικό περιβάλλον της πόλης. Αποτελεί μια ευρεία και συνεκτική νησίδα, η οποία διασφαλίζει τις συνδέσεις της με άλλες ανάλογες νησίδες στην ευρύτερη περιοχή και τους πέριξ δήμους.

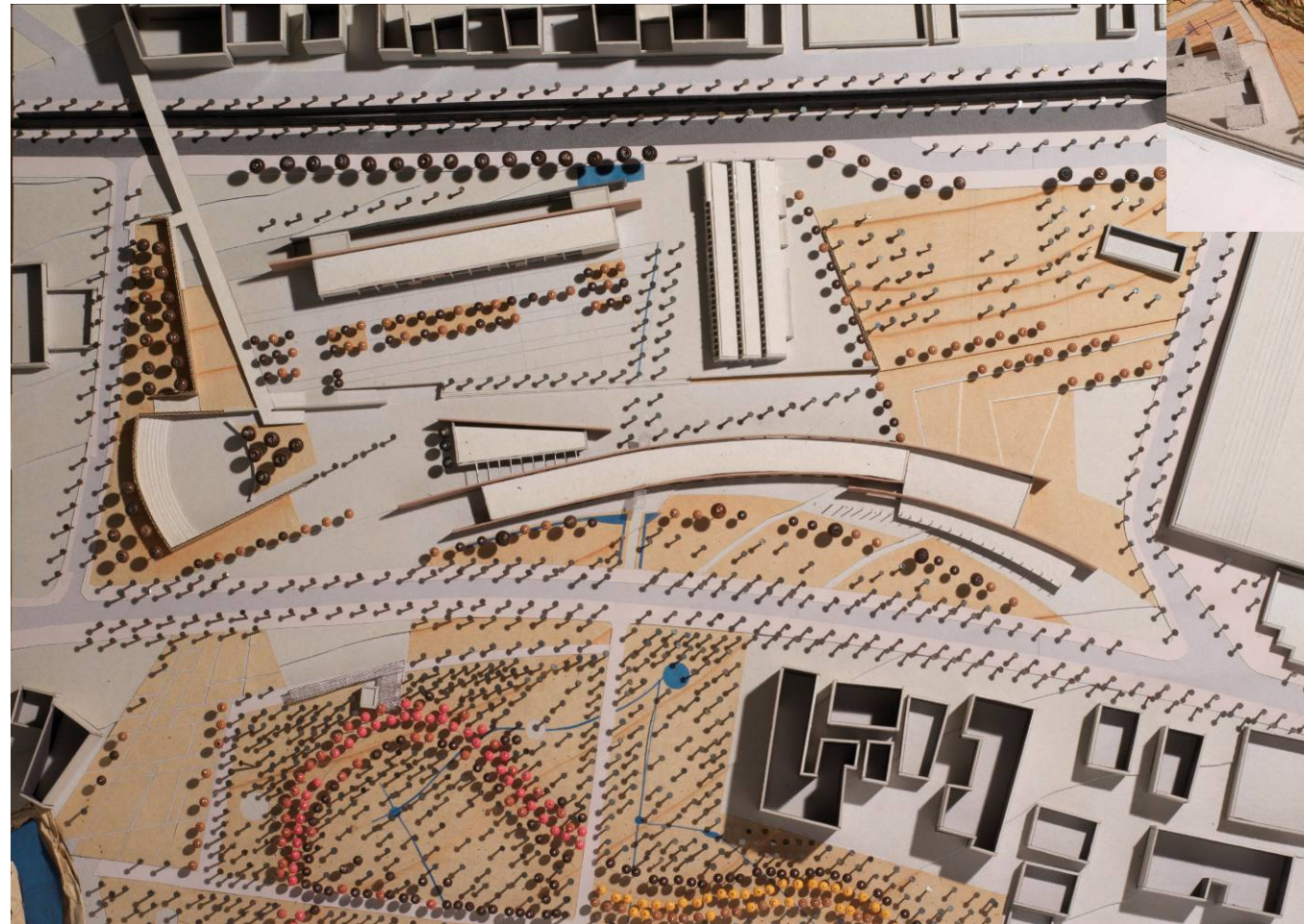

σπουδαστική ομάδα
Πάϊκα , Πορίκη

σπουδαστική ομάδα
Ξεϊνη , Παλαιολόγου, Πολυζώη

ΔΟΥΚΑ ΔΑΚΗΣΙΤΗ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:1000

σπουδαστική ομάδα
Γεωργακά , Δούκα

RECORDING STUDIOS & CERAMIC WORKSHOPS IN COLUMBIA PARK

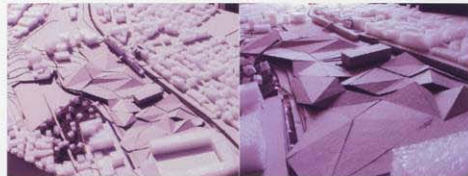
COLUMBIA PARK & MAIN SQUARE AERIAL VIEW

COLUMBIA PARK WILL BE THE NEW LINKING PLACE IN PERISSOS. THE ZONE IS EXPOSED TO THE INTENSE TRAFFIC AND THE DISORDER PRODUCED BY THE METRO RAILWAY. THEREFORE THE PARK SEARCHES A WAY TO COMMUNICATE, A CROSSING OF PATHS THAT ORGANISES THE SPACE. THE BASIS OF PLATFORMS IN DIFFERENT LEVELS WITH THE VEGETATION & WATER NETWORK, CREATED DIVERSE, INTIMATE AND OPEN SPACES THAT ARE ASSOCIATED TO DIFFERENT ACTIVITIES.

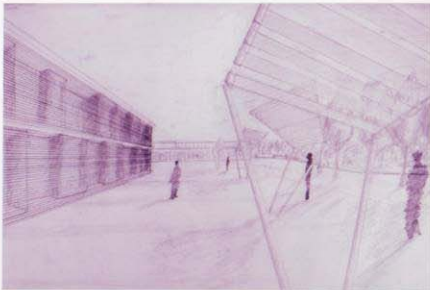
THE OLD FOREST THAT EXISTS ALONG THE SIDES OF THE RIVER, EXTENDS THROUGH THE COLUMBIA PARK CREATING A TRANSITION BETWEEN THE CITY AND THE NATURE. THE ANALYSIS OF THIS EXISTING WOODS DISCOVERS THE PATHS THAT RUN ALONG IT. THE SUPERPOSITION BETWEEN THESE AND THE NEW PATHS CONFORM THE DYNAMIC ACTIVITIES MESH AND THE STATIC PLACES.

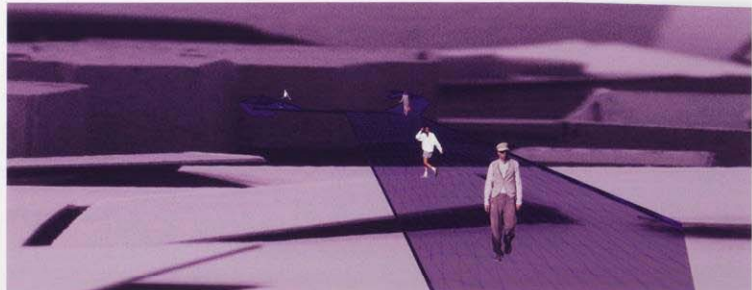
COLUMBIA PARK EARTH FOLDING IDEAS

COLUMBIA PARK EARTH FOLDING IDEAS

MAIN SQUARE FIRST SKETCHES

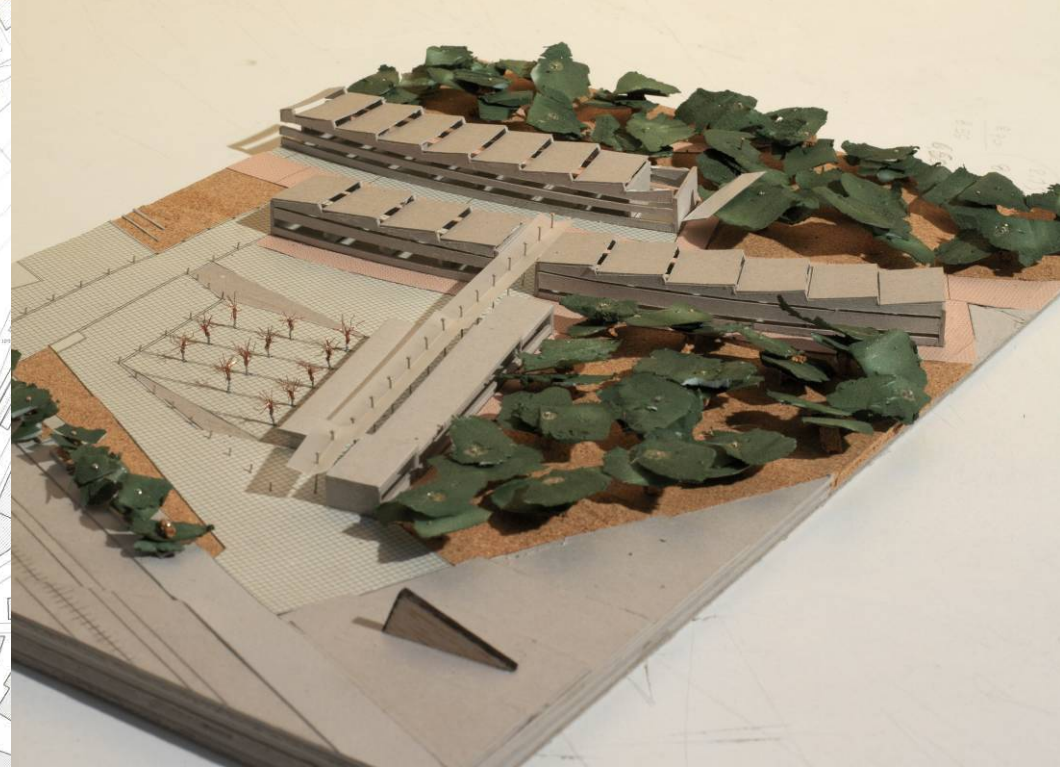
EAST FOOTBRIDGE

PLATFORM PARK HIERARCHY IDEA

COLUMBIA PARK 1:1000 MODEL

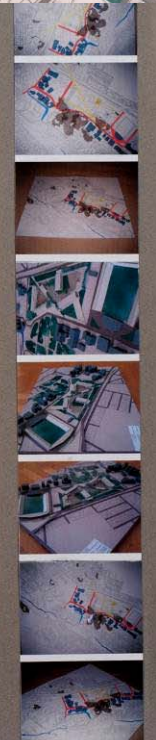
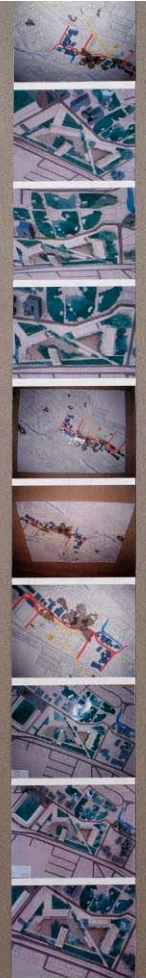
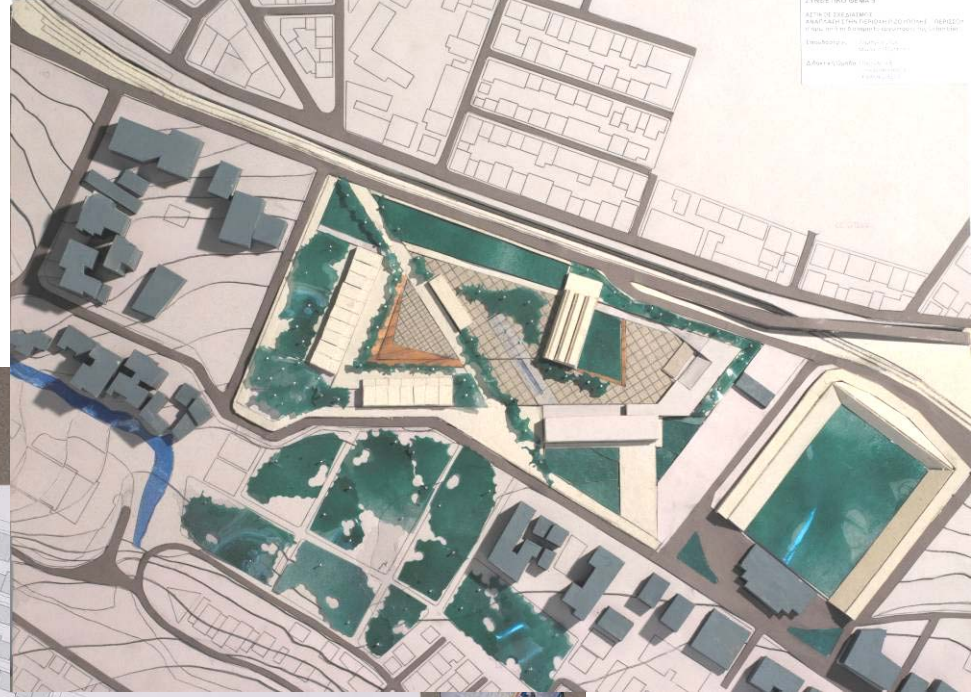
σπουδαστική ομάδα
Αλεξόπουλος, Μαζαράκης, Μπούκας

σπουδαστική ομάδα
Γιαννοπούλου, Τσίμπου, Χαλκιαδάκη

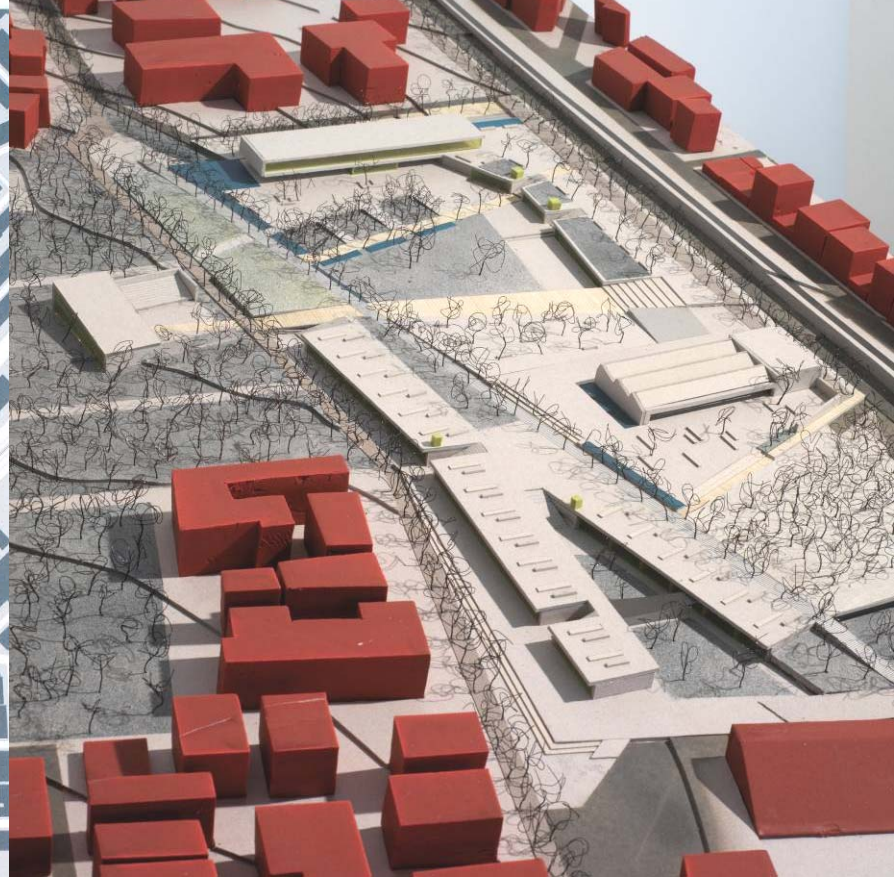
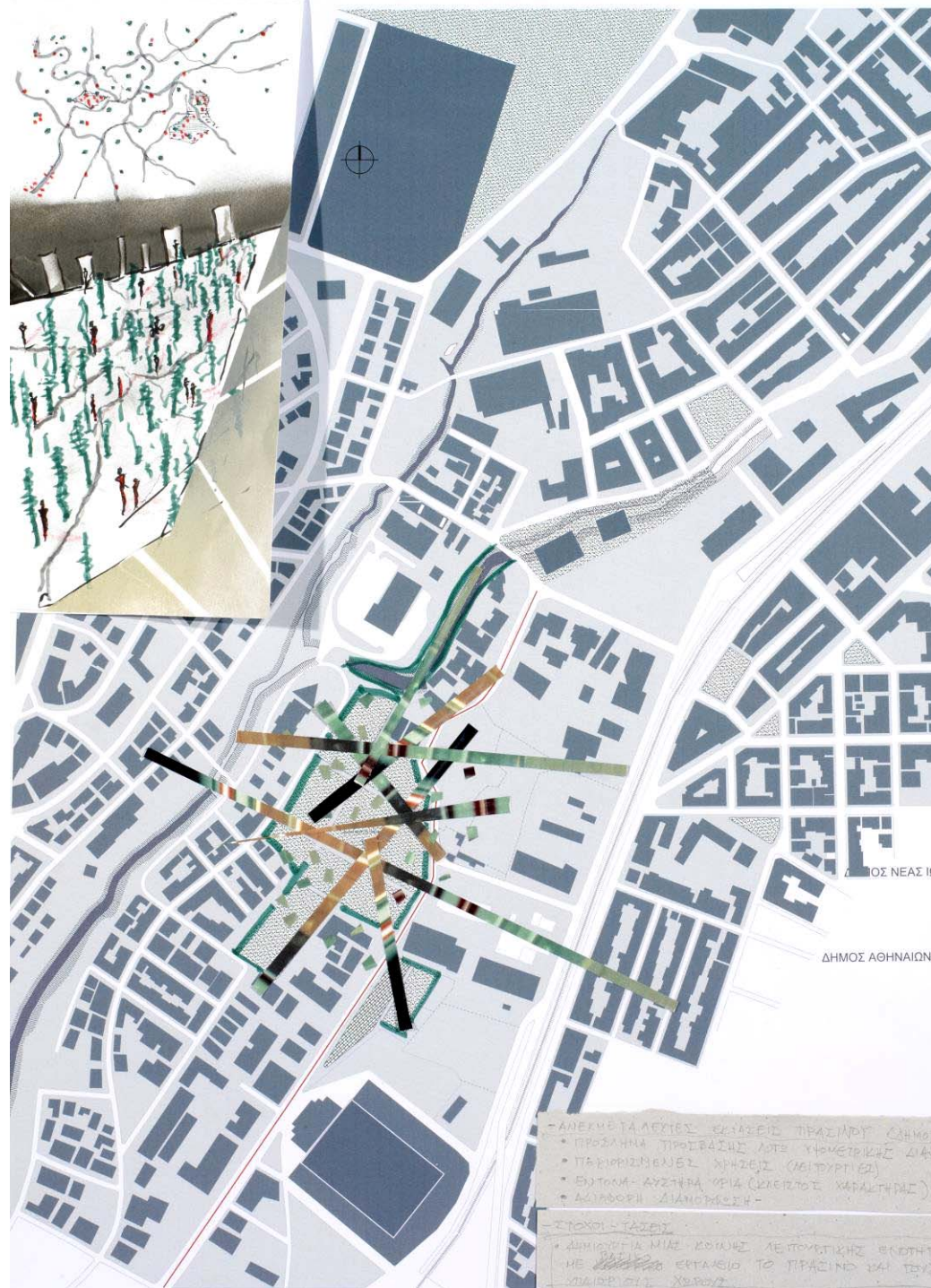

σπουδαστική ομάδα
Λάμπρου, Μώρου

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΙΟ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΠΕΡΕΥΔΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΙΟ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΠΕΡΕΥΔΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΘΕΜΑ 9
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΙΟ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΠΕΡΕΥΔΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

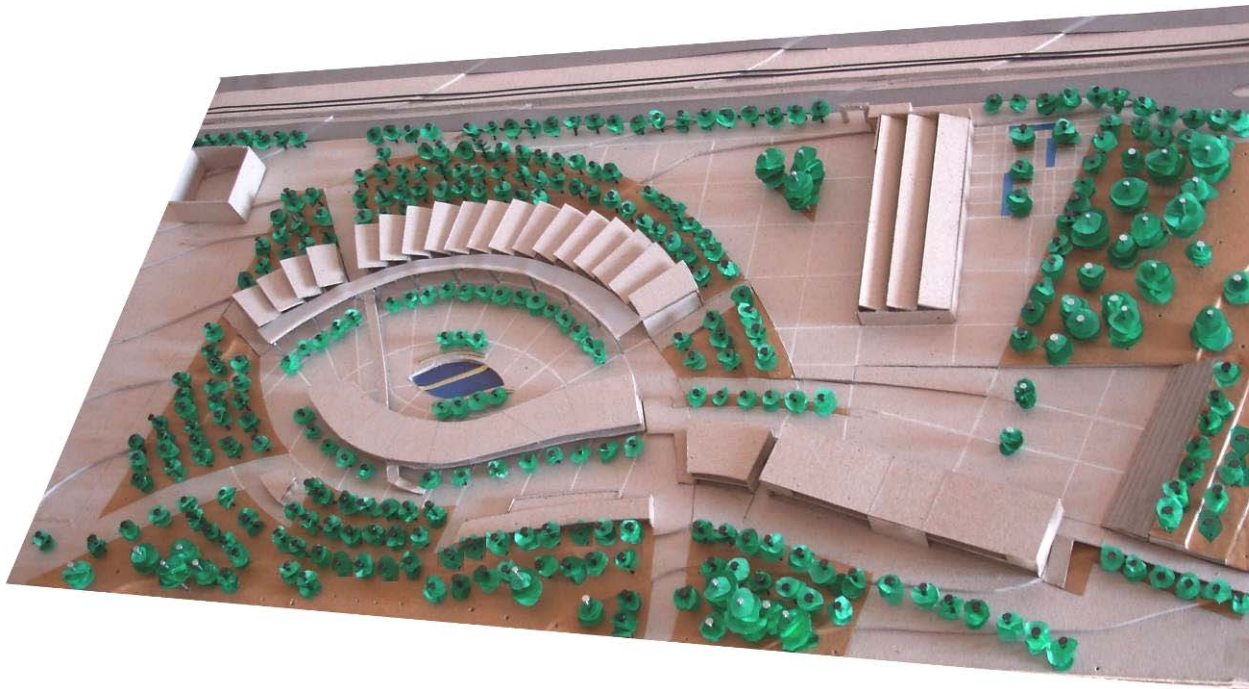

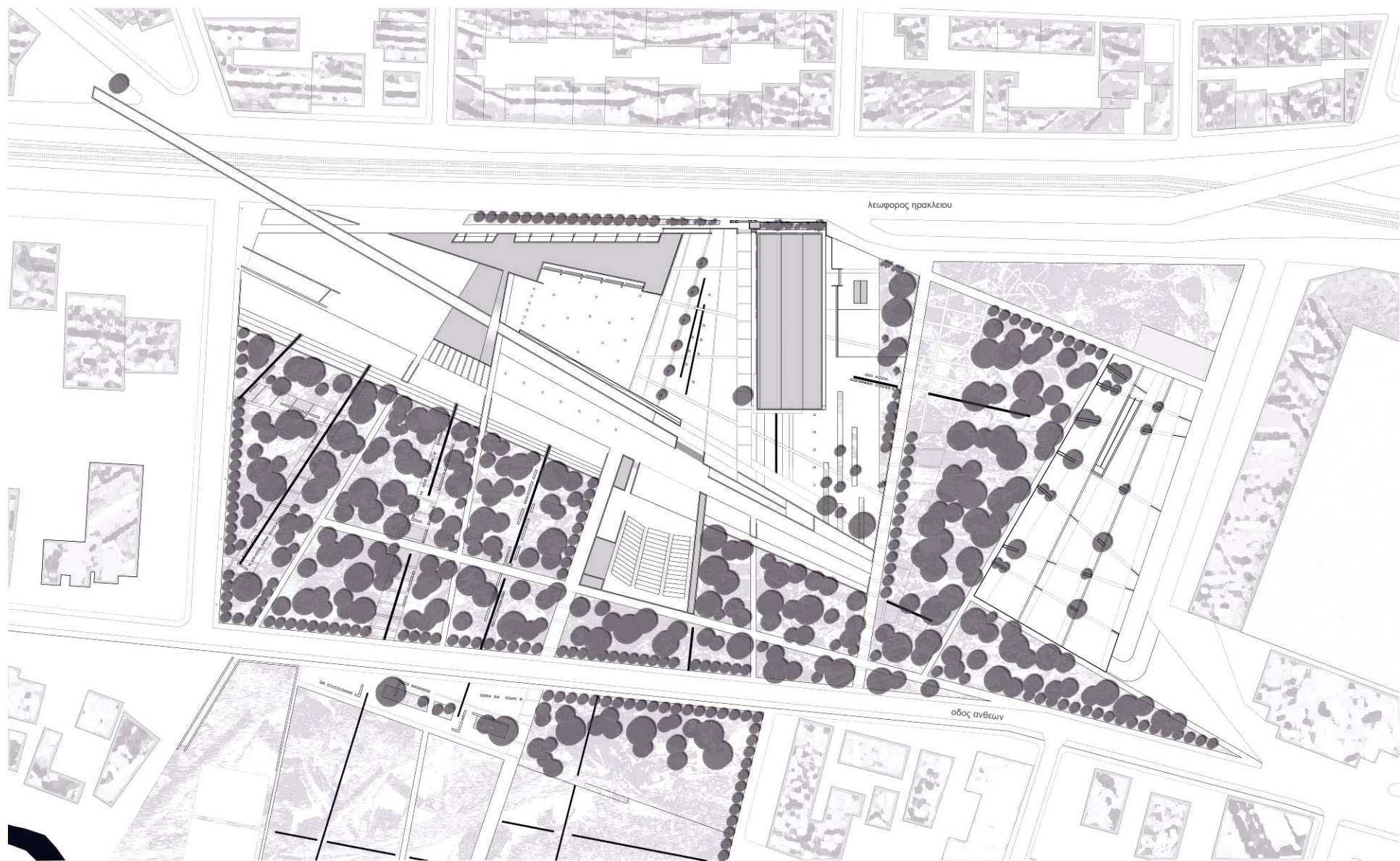
- ΑΠΕΡΜΕΤΑΛΕΣΤΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ (ΔΗΜΟΣΙΕΣ)
- ΠΡΟΣΑΝΝΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΠΟ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ
- ΠΑΡΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ (ΚΑΙΤΟΥΡΓΕΙΕΣ)
- ΕΥΤΟΝΑ-ΑΥΣΤΗΡΑ ΟΡΙΑ (ΚΑΙΤΟΥΡΓΕΙΕΣ ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ)
- ΑΚΑΙΡΟΦΟΡΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ-

- ΠΡΟΦΟΡΕΥΣΕΙΣ
- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΚΟΙΝΗΣ ΛΕΠΤΟΜΕΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΤΗΣ ΜΕ ~~ΠΡΟΣΑΝΝΑ~~ ΕΡΓΑΤΕΙΟ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΝΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

σπουδαστική ομάδα
 Αλεξιάδης, Τουρτόγλου, Φραντζή

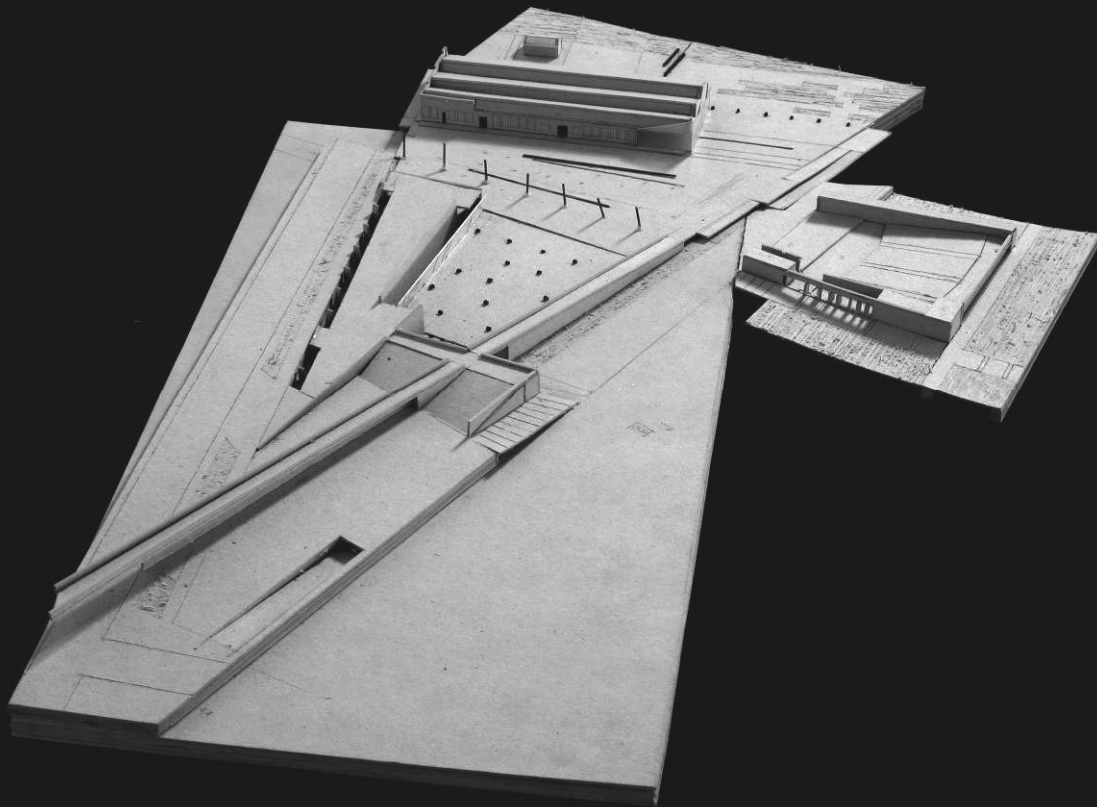
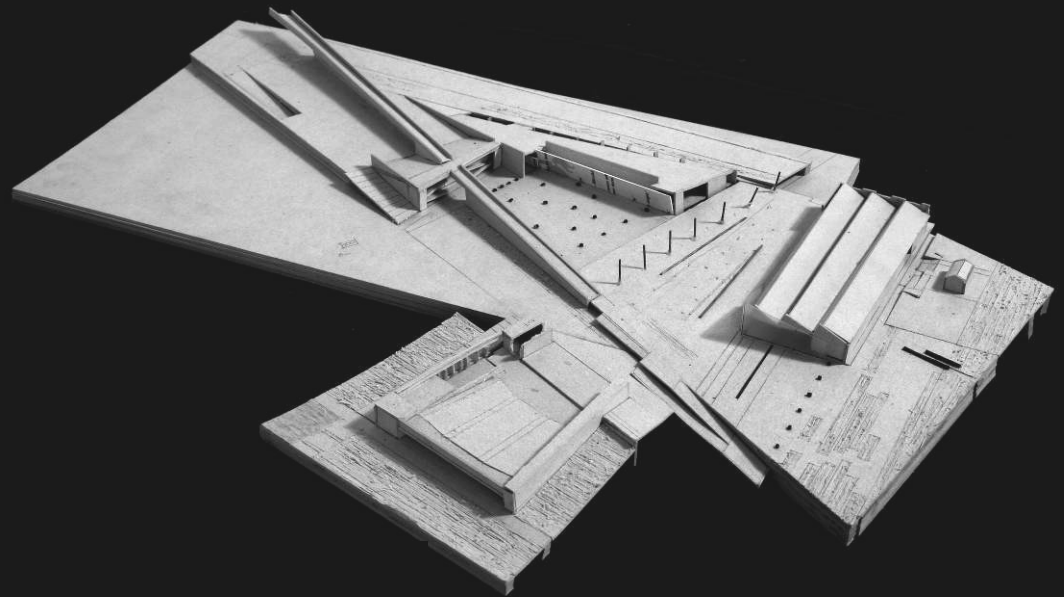
σπουδαστική ομάδα
Τσαλούχου

σπουδαστική ομάδα Δήμητρα Ζύγρα

σπουδαστική ομάδα
Δήμητρα Ζύγρα

B.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΤΑΛΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Στο έδαφος της οικολογικής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής αναπτύσσονται σήμερα τα αστικά κοινωνικά κινήματα για την υπεράσπιση των δημόσιων χώρων, τα οποία de facto αποκτούν οικολογική διάσταση και συνδέονται ή αποτελούν τμήμα του ευρύτερου περιβαλλοντικού κινήματος.

Η νεωτερική κοινωνία, λέει ο Alberto Melucci, είναι σε θέση ν' αντιληφθεί τον εαυτό της με όρους καθαρά κοινωνικούς. Η επιβίωση του είδους και του πλανήτη δεν επαφίεται πλέον στους αναπόφευκτους νόμους της φύσης ή στην αναγκαία πορεία της ιστορίας. Δεν υπάρχουν μυθικές ή θεϊκές δυνάμεις, ένα αλλού στο οποίο εκβάλλουμε τις υποθέσεις μας. Αυτή η προσέγγιση του Melucci μας επιτρέπει να επανατοποθετήσουμε και τη δράση των κοινωνικών κινήματων σ' ένα επίπεδο διαπλαστικό της κοινωνικής εξέλιξης.

Ιδιαίτερα τα κοινωνικά κινήματα για την πόλη και το περιβάλλον, αν και συνήθως έχουν αφετηρία το τοπικό, διαπλέκονται τουλάχιστον με το οικολογικό πρόβλημα και εκτινάσσονται στο ευρύτερο πεδίο θεμελιωδών κοινωνικών διακυβευμάτων. Ο κάτοικος, παραδείγματος χάριν, μιας χώρας Χ, ο οποίος εμποδίζει να γίνει ένας αυτοκινητόδρομος που θα καταστρέψει ένα σημαντικό οικοσύστημα, τοποθετείται, ταυτοχρόνως, απέναντι στο ενεργειακό πρόβλημα και την κλιματική αλλαγή, την περιβαλλοντική ρύπανση, την προτεραιότητα της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, τη δημόσια υγεία, τις προϋποθέσεις διανθρώπινης επικοινωνίας και ούτω καθεξής.

Κάθε ένα χωριστά τα κινήματα πολιτών που δημιουργούνται στην Αττική δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη περίπτωση, που μπορεί να καταταγεί στις εξαιρετικές περιπτώσεις, τις οποίες θεμελιώνει ο θεωρητικός των αστικών κοινωνικών κινήματων Manuel Castells στο μνημειώδες έργο του «*Η Πόλη και οι Αποκάτω*». Όμως, τα επιμέρους παραδείγματα τοπικών κινητοποιήσεων εγγράφονται σε ευρύτερες ενότητες αστικών κοινωνικών κινήματων, δηλαδή λαϊκών αγώνων που έχουν ως αντικείμενο το πλαίσιο ζωής, τις μορφές και τους ρυθμούς της καθημερινής ζωής. Αυτό το πλαίσιο της καθημερινής ζωής των κατοίκων της Αττικής συνδέεται άρρηκτα με το οικολογικό πρόβλημα και την υπεράσπιση του περιβάλλοντος πάνω από τα κέρδη.

Ίδρυση του Παναττικού Δικτύου Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών στη Δημοτική Αγορά της Κυψέλης (13 Μαΐου 2007)

Πλην του μόνιμου συντονισμού μέσω δικτύων, τα κινήματα συντονίζονται, επίσης, περιστασιακά ανάλογα με το θέμα.

Η υπεράσπιση των άρθρων 24 και 117 του συντάγματος, όταν επιχειρήθηκε δύο φορές ν' αναθεωρηθούν, έγινε με τη συντονισμένη συνάντηση πλήθους περιβαλλοντικών φορέων και κινήσεων πολιτών, στους οποίους αθροίστηκαν κοινωνικοί φορείς και σωματεία. Πρόκειται για περίπτωση ad hoc συντονισμού, ο οποίος επαναενεργοποιείται σε κάθε περίπτωση κινδύνου.

Το εύρος των φορέων που συγκροτούν τα κοινωνικά κινήματα υπεράσπισης και διεκδίκησης του δημόσιου χώρου της πόλης είναι μεγάλο. Πολλές φορές συναντώνται σ' ένα συγκεκριμένο θέμα κινήσεις και πρωτοβουλίες πολιτών, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Green Peace, WWF, Ελληνική Εταιρία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, κ.λπ.), ριζοσπαστικά αριστερά και οικολογικά σχήματα που διεκδικούν εκπροσώπηση στους θεσμούς αλλά ως προέκταση του κινηματικού τους χαρακτήρα, επιστημονικοί φορείς (Αρχιτεκτόνων, Δασολόγων, κ.λπ.) καθώς και θεσμικές οργανώσεις π.χ. ΔΣΑ, ΤΕΕ ή/και Δήμοι (π.χ. η πρωτοβουλία των 4 δήμων Ελληνικού, Αλίμου, Γλυφάδας και Αργυρούπολης για το Μητροπολιτικό Πάρκο στο Ελληνικό, ο Σύνδεσμος Δήμων για την Προστασία και Ανάπτυξη του Υμηττού, κ.λπ.)

Θα γίνει αναφορά στη δράση των κινημάτων για την πόλη και το περιβάλλον μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα που αφορούν :

1. Θέματα τοπικής εμβέλειας.
2. Θέματα υπερτοπικής σημασίας
3. Μείζονα (υπερεθνικά) περιβαλλοντικά ζητήματα

Η αναφορά γίνεται σε κινήματα μετά το 2000 και ιδιαίτερα τα πρόσφατα, που πολλαπλασιάζονται καθημερινά και συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό πολιτών και μεγάλο εύρος δράσεων.

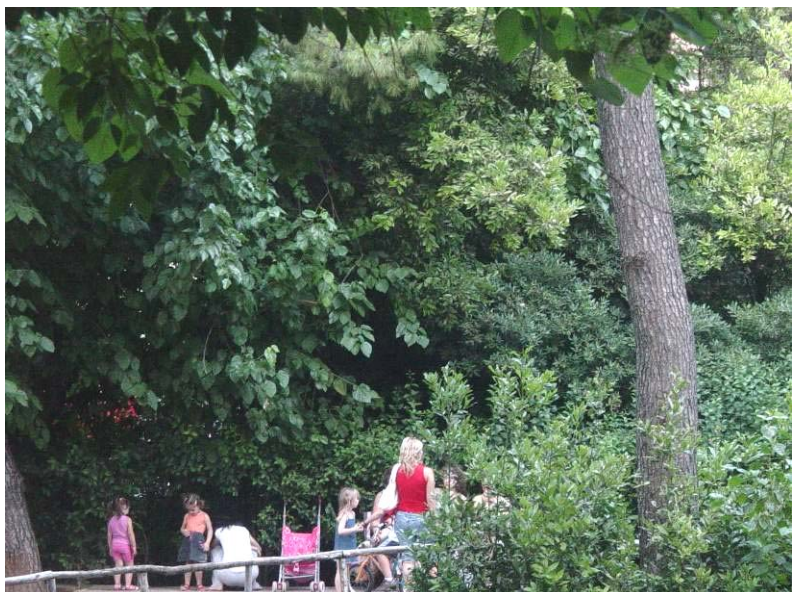
B1. ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ

Κίνημα για την υπεράσπιση του Άλσους Παγκρατίου

Στόχος του κινήματος που περιέλαβε πρωτοβουλίες πολιτών, συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, επιτροπές κατοίκων από παρακείμενες περιοχές και το δημοτικό σχήμα Ανοιχτή Πόλη, ήταν η αποτροπή της οικοδόμησης από τον Δήμο Αθηναίων θερινού θεάτρου και αναψυκτηρίου μέσα στο Άλσος, το οποίο φιλοξενεί καθημερινά εκατοντάδες παιδιά.

Η κινητοποίηση οδήγησε στην επιτυχία του στόχου. Διαπιστώθηκε ότι η πρόταση του Δήμου, πλην του ότι έκτιζε και ιδιωτικοποιούσε έναν πράσινο δημόσιο χώρο, δεν ήταν, επιπλέον, νόμιμη σύμφωνα με τη δασική νομοθεσία.

Σήμερα, το Άλσος Παγκρατίου λειτουργεί περισσότερο από πριν, με πλήθος εκδηλώσεων χωρίς μόνιμες εγκαταστάσεις, καθώς ο αγώνας των κατοίκων οδήγησε στη μεγαλύτερη οικειοποίηση αυτού του χώρου.

ΤΟ ΑΛΣΟΣ

ΝΑ ΜΕΙΝΕΙ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ
ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΚΟΥΡΑΣΗ
ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ

Κυριακή 9 Νοεμβρίου

στις 11.00 π.μ.
στον κινηματογράφο
«Πτι Παλαί» (Ριζάρη 24)

Ομιλήτριες:

Αντωνία Ρήγα-Καρανδεινού
καθηγήτρια Γεωπονικού Πανεπιστημίου

Ελένη Πορτάλιου
καθηγήτρια Ε.Μ.Π. - Διευκρινιστική σύμβουλος

Συντονιστικό φορέων Β' Διαμερίσματος: Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων των 3^{ου}, 13^{ου}, 90^{ου}, 123^{ου}, 147^{ου} Δημοτικών Σχολείων και 17^{ου} Λυκείου • Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Ιλισός» • «Ο Παριλίσσιος» Σύλλογος για την προστασία των περιουσιών περιοχών • Αθλητικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Πήγασος» • Πρωτοβουλία Κατοίκων για το Άλσος Παγκρατίου • Πρωτοβουλία Κατοίκων Μετς

Ελάτε να
ζωγραφίσουμε

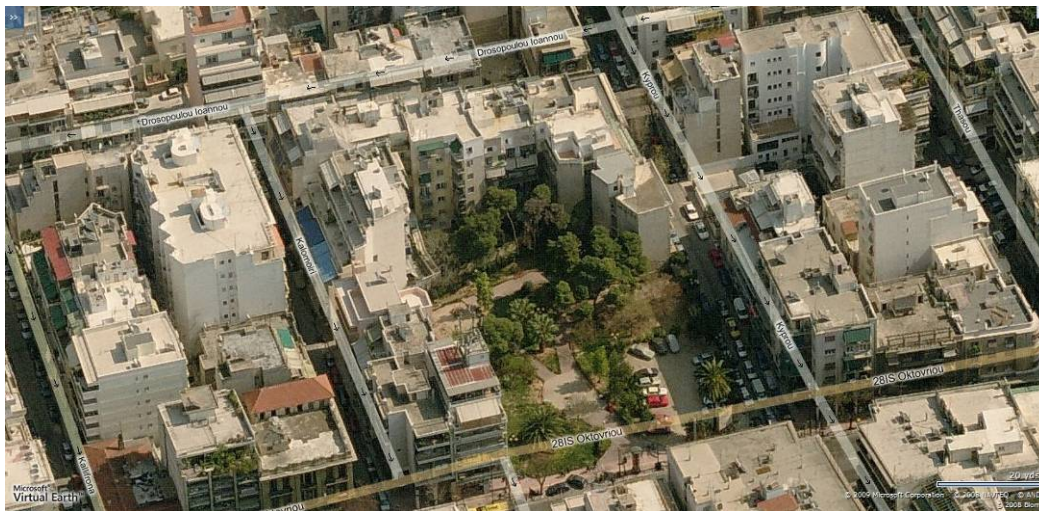
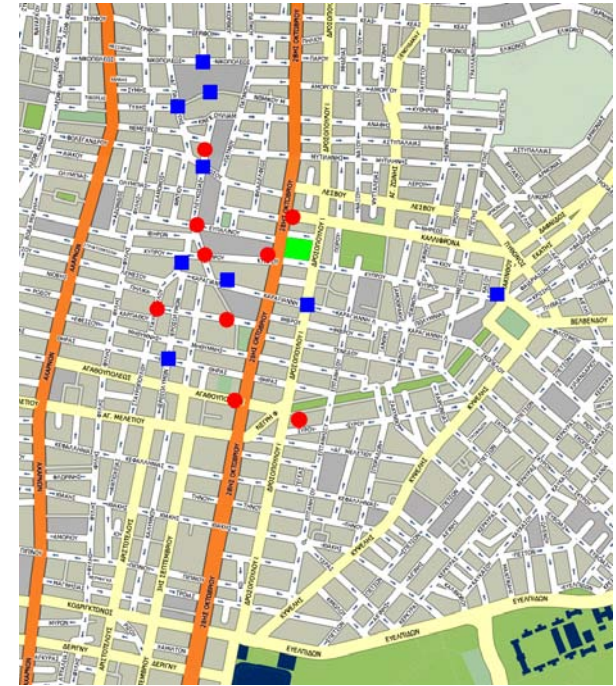
Οι Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων των
3ου-123ου Δημοτικών σχολείων
σας προσκαλούν σε εκδήλωση
ελεύθερης εικαστικής έκφρασης
Κυριακή 15 Μαρτίου
11.00 πρωί-Άλσος Παγκρατίου (μπάσκεϊ)

Κίνημα για την αποτροπή εγκατάστασης υπόγειου χώρου στάθμευσης στο μικρό Άλσος Κύπρου και Πατησίων

Παραβιάζοντας τη νομιμότητα, ο Δήμος Αθηναίων παραχώρησε σε ιδιώτη εργολάβο ένα πολύτιμο πράσινο πνεύμονα με αιωνόβια δένδρα, που αποτελούσε καταφύγιο των κατοίκων της πυκνοδομημένης περιοχής του βου διαμερίσματος.

Για την υπεράσπιση του χώρου, αμέσως μετά την κοπή των δένδρων από τον Δήμο, δημιουργήθηκε ένα εξαιρετικά μαζικό κίνημα των κατοίκων της περιοχής που, με τις κινητοποιήσεις και την προσφυγή στο Διοικητικό Εφετείο, σταμάτησε την περαιτέρω εκτέλεση των έργων. Έκτοτε ο χώρος λειτούργησε με συλλογικές δράσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις και φυτεύτηκε ώστε να ξαναγίνει άλσος.

Σάββατο 31/1 20:00 Συνανλία με μαθητικά συγκροτήματα της περιοχής
Κυριακή 1/2 12:00 Λαϊκό γλένη και δεντροφύτευση στο πάρκο
 Φέρτε μαζί σας φαγητό, κρασί, μουσικές
Δευτέρα 2/2 14:00 Συγκέντρωση διαμαρτυρίας στο Δημαρχείο στην πλ. Κοτζιά

Αν δεν αντισταθούμε σ' όλες τις γειτονιές οι πόλεις μας θα γίνουν μοντέρνες φυλακές!
 από το πρωί ενημέρωση και δράσεις
 κάθε μέρα στις 18:30 συνέλευση των κατοίκων
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ
 ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΠΑΤΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΥ

Μην παρκάρετε στη ζωή μας

Φορέστε τις μπουντόζες σας το πρόνιό σας το ευρώ σας

Ο ΔΡΑΚΟΥΛΑΣ ΤΗΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ
 ΝΙΚΗΤΑΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ
 Ο ΚΑΛΟΣ Ο ΚΑΚΟΣ ΗΉ Ο ΑΣΧΕΤΟΣ Ο ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ
 Νικητάρης ο Δενδροφάγος
 Ομέρ Πριόνης

ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΠΑΡΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΗΣΙΩΝ

Κίνηση για τη δημιουργία πάρκου στα Εξάρχεια (Ναυαρίνου, Χ. Τρικούπη, Ζωοδόχου Πηγής)

Τα Εξάρχεια, αν και ιστορική γειτονιά, στερείται κοινόχρηστων χώρων που να καλύπτουν τις ανάγκες των μόνιμων κατοίκων της και ιδιαίτερα των παιδιών και των ηλικιωμένων. Η Πρωτοβουλία Κατοίκων Εξαρχείων και άλλες συλλογικότητες της περιοχής, κατέλαβαν το αδόμητο οικόπεδο μεταξύ των οδών Ναυαρίνου, Χ. Τρικούπη, Ζωοδόχου Πηγής, το οποίο με παλαιότερη κοινή απόφαση του Δήμου Αθηναίων και του ΤΕΕ – το οικόπεδο ανήκει στην ιδιοκτησία του - είχε χαρακτηριστεί ως χώρος πλατείας και είχε αποφασιστεί η ανταλλαγή του, με αξιοποίηση της μεταφοράς του συντελεστή δόμησης.

Οι κάτοικοι της περιοχής δημιούργησαν ένα υποδειγματικό μικρό πάρκο, το οποίο λειτουργεί καθημερινά και σφύζει από ζωή, κατοχυρώνοντας έτσι de facto τον χώρο αυτό ως κοινόχρηστο χώρο πρασίνου.

Διαρκής Συνέλευση Πολιτών για την υπεράσπιση των λόφων του Φιλοπάππου

Η διαρκής συνέλευση πολιτών υπερασπίζεται εδώ και αρκετά χρόνια τους λόφους του Φιλοπάππου από κάθε είδους αυθαιρεσίες (περίφραξη με κάγκελα, καταπάτηση δημόσιου χώρου από το εστιατόριο Διώνυσος, κυκλοφορία αυτοκινήτων στους πεζόδρομους και τις πλακοστρώσεις Πικιώνη, εγκατάλειψη του πράσινου και του αναψυκτηρίου Λουμπαρδιάρη, μη αποκομιδή σκουπιδιών κ.λπ.). Καθαρίζει και περιφρουρεί τον χώρο, παρεμβαίνει για την κατοχύρωση της δημοτικής ιδιοκτησίας και υπερασπίζεται τον ανοιχτό χαρακτήρα των λόφων.

Στρέφουν το αγαθό της πολιτιστικής μας κληρονομιάς ενάντια στους πολίτες και το φυσικό περιβάλλον

Οι γραφειοκράτες του Υπουργείου Πολιτισμού, υπόλογη γιατί καλύπτουν τόσα χρόνια καταπατιές του αρχαιολογικού χώρου, προσφέρουν στον εισαγγελέα εναντίον δεινροφυτευτών και των πολιτών που οδήγησαν σε δική και καταδίκη τους καταπατιές της Πνύκας!

Λαϊκή Συνέλευση
ενημέρωσης & συντονισμού
ΚΥΡΙΑΚΗ 18
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 12μ.
Στην είσοδο του λαδούριου του Φιλοπάππου
(Δ. Αρσαγαζίου)* Μετά τη συνέλευση τομήσου
ρεφενέ σε χώρο που δεινροφυτεύουμε.

ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ

Είμαστε ΟΛΟΙ και ΟΛΕΙ εμείς, η γειτονιά μας, που από το 2002 κρατήσαμε το λόφο μας ανοιχτό νύκτα και μέρα, χωρίς εισιτήριο, μαζέψαμε σκουπίδια, συντηρήσαμε τη βλάστηση, πετάξαμε να φύσουν και να τρωφθούν οι καταπατιές της Πνύκας, στριμώξαμε το "Διώνυσο".
Και όλα χρειαστούν θα τα ξανακάνουμε!

ΛΕΜΕ ΝΑΙ! ● Στην προστασία και ανάδειξη των μνημείων με παράλληλη αναεργοποίηση του πράσινου. ● Για έναν Φιλοπάππου ζωντανό, καθαρό, χωρίς αυτοκίνητα, ενταγμένο στη ζωή της πόλης μας.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΛΑΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΦΟΥΣ ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ
www.filopappou.wordpress.com

Β2. ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

Κίνημα Πολιτών για το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή

Στο κίνημα μετέχουν κάτοικοι, επιτροπές και φορείς από τους Δήμους Ζωγράφου, Αθηναίων και Παπάγου. Έχει πολύχρονη σταθερή δράση που οδήγησε στην αποδοχή του αιτήματος από το πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ. Δεν έχει, όμως, ακόμα πραγματοποιηθεί η θεσμοθέτηση του μητροπολιτικού πάρκου.

**ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
ΠΑΡΚΟΥ ΣΤΟ ΓΟΥΔΗ ΤΩΡΑ!**

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ
ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ (Μεσογείων)
ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΑΠΡΙΛΗ 2008 ΩΡΑ 6 μ.μ.
ΘΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΟ **ΥΠΕΧΩΔΕ** (Αμαλιάδος)

Κίνημα για τη σωτηρία του Ελαιώνα

Το κίνημα αναπτύχθηκε αρχικά γύρω από την Επιτροπή για τη Σωτηρία του Ελαιώνα και με την παρέμβαση της Ανοιχτής Πόλης. Έλαβε υπερτοπικές διαστάσεις μετά τη δημόσια σύγκρουση ανάμεσα σε αυτούς που διεκδικούν μόνο γήπεδο και πράσινο στον Ελαιώνα και τα επιχειρηματικά συμφέροντα Βωβού και Δήμου Αθηναίων. Σήμερα, ύστερα και από την απόφαση του ΣτΕ, οι θέσεις του κινήματος έχουν επιβληθεί.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ημέρα δράσης
για τη **νίκη** στον Ελαιώνα

φυτεύουμε, καθαρίζουμε,
ενημερωνόμαστε και κουβεντιάζουμε
αλλά και τρώμε, πίνουμε και γλεντάμε...

στις 11.00 π.μ.
στο σταθμό ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

η ενημέρωση - συζήτηση
θα γίνει στις 1.30 μ.μ.
στο Γεωπονικό πανεπιστήμιο

γιατί όλοι και όλες μαζί
μπορούμε να τους σταματήσουμε

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΛΙΤΩΝ για τη ΔΙΑΣΩΣΗ του ΕΛΑΙΩΝΑ

Ελεύθεροι παράκτιοι χώροι , κίνημα για ελεύθερες παραλίες

Γύρω από τον Δήμο Ελληνικού, ο οποίος προχώρησε στην εφαρμογή του συνταγματικού δικαιώματος των πολιτών για ελεύθερη πρόσβαση στις ακτές, τις οποίες έχουν καταπατήσει ισχυρά και σκοτεινά οικονομικά συμφέροντα, δημιουργήθηκε ένα μαζικό, πολύμορφο κίνημα που διεκδίκησε ελεύθερες παραλίες. Στο κίνημα αυτό συναντήθηκαν επιτροπές πολιτών και δημοτικά ριζοσπαστικά σχήματα, ΜΚΟ, επιστημονικοί και αυτοδιοικητικοί φορείς, που επέβαλαν με τους αγώνες τους τη νομιμότητα σ' ένα, έστω μικρό, τμήμα της παραλιακής ζώνης του Σαρωνικού.

Κίνημα για την προστασία του Υμηττού

Πρόκειται για ένα κίνημα που μετρά δύο δεκαετίες ζωής. Ξεκίνησε από μια μικρή ομάδα πολιτών της Ηλιούπολης και κατάφερε να συμπεριλάβει πλήθος κινήσεων πολιτών (Διαδημοτική Επιτροπή για τη Διάσωση του Υμηττού, Πρωτοβουλία Αγώνα, κ.λπ.), τους περιβάλλοντες δήμους τον Υμηττό (ΣΠΑΥ) καθώς και εθελοντές δασοφυροσβέστες.

Σήμερα ένα μεγάλο μέρος του αγώνα αφορά στην αποτροπή της κατασκευής των αυτοκινητοδρόμων που καταστρέφουν το δασικό οικοσύστημα του Υμηττού και στη διασφάλιση του δασικού χαρακτήρα του βουνού

Κίνημα για τη σωτηρία της Ελευσίνας και του Θριάσιου από τη ρύπανση και για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Το κίνημα για την Ελευσίνα και το Θριάσιο έχει υπερτοπικό χαρακτήρα γιατί τα θέματα που θέτει συμπυκνώνουν σε μεγάλο βαθμό το περιβαλλοντικό πρόβλημα της Αττικής. Σύμφωνα με την «Επιτροπή Αγώνα κατά των επεκτάσεων των ΕΛΠΕ (πρώην ΠΕΤΡΟΛΑ) και των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής της Χαλυβουργικής», με τις επεκτάσεις :

- Θα διπλασιαστούν οι εκπομπές πτητικών υδρογονανθράκων του διυλιστηρίου και θα αυξηθεί σοβαρά το παραγόμενο όζον, ο κύριος ρύπος που πλήττει το Θριάσιο και το λεκανοπέδιο ολόκληρο.
- Τα αέρια απόβλητα θα 9πλασιαστούν
- Η έκλυση διοξειδίου του άνθρακα θα αυξηθεί κατά 350%
- Τα εκλυόμενα απαέρια θα αυξηθούν κατά 1,5 εκατομ. κ.μ. την ώρα
- Έπεται η περαιτέρω υφαλμύρωση και ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα
- Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν και η θαλάσσια ρύπανση που θα προκληθεί από την «εκβάθυνση των δύο διαύλων του κόλπου της Ελευσίνας για να εισέρχονται μεγαλύτερα πετρελαιοφόρα»

Γίνεται φανερή η άμεση συνάρτηση της επέκτασης των ΕΛΠΕ και των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής με την κλιματική αλλαγή. Γι' αυτό και το κίνημα της Ελευσίνας αποκτά υπερτοπικές διαστάσεις με τη συμμετοχή του Παναττικού Δικτύου Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών και άλλων φορέων.

ΑΚΤΙΒΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ δια ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Θα επιβιβαστούμε σε δύο μεγάλες βάρκες (λάντζες) και θα πάμε να δούμε το χώρο των επεκτάσεων του νέου διυλιστηρίου της ΠΕΤΡΟΛΑ και τις διαρροές των πετρελαιοειδών στο συγκεκριμένο σημείο αλλά και ευρύτερα. Στη συνέχεια θα κατευθυνθούμε προς την Χαλβουργική όπου γίνονται οι επιχωματώσεις της θάλασσας με απόβλητα από το εργοστάσιο για την κατασκευή της κολοσσιαίας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής.

Η ΑΚΤΙΒΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΜΑΣ δηλώνει την αλληλεγγύη μας στους αγώνες των ανθρώπων του Θριάσιου αλλά και την δυναμική παρουσία μας στους χώρους που σχεδιάζονται ΔΥΟ ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ.

Ένα από τα πανό που θα έχουμε:
 " η ζωή μας και το περιβάλλον πάνω από τα κέρδη σας ΠΔΚΠ"

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ ΣΤΙΣ 12:00

δείτε το χάρτη για το σημείο και φωτό από την επέκταση.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ - ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΚΤΕΣ
 ΤΣΙΜΕΝΤΟΠΟΙΗΣΗ - ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟΙ - ΜΟΛΥΣΗ ΝΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΕΡΑ - ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ
 ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΠΕΡΙΣΤΙΚΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΩΝ - ΑΠΟΥΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ

ΚΙ ΟΜΩΣ... ΜΙΑ ΕΛΠΙΔΑ ΑΝΘΙΖΕΙ ΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΠΟΛΗΣ!

Ανοιχτή Γενική Συνέλευση
 Παναπικού Δικτύου Κινημάτων Πόλης & Ενεργών Πολιτών
Κυριακή 17 Μάη 4μμ Ελευσίνα - Θριάσιο
 Ιερά οδός & Αφών Μουρική "Παλιά Ελευουργεία"
 12 μμ Παρέμβαση δια Θαλάσσης από το λιμάνι της Ελευσίνας

Ενημερωνόμαστε - Συζητάμε - Συντονιζόμαστε - Δρούμε
Η αλληλεγγύη είναι η δύναμη μας!

Β3. ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΕ ΜΕΙΖΟΝΑ (ΥΠΕΡΕΘΝΙΚΑ) ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Αντιπαγκοσμιοποιητικό Κίνημα και Περιβάλλον. Αντιπαράθεση στη σύνοδο των υπουργών Περιβάλλοντος της ΕΕ στο Λαγονήσι

Συνεργαζόμενες περιβαλλοντικές οργανώσεις και κινήσεις πολιτών, συγκεντρώθηκαν στη διάρκεια της συνόδου των Υπουργών Περιβάλλοντος της ΕΕ, το 2003, στο Λαγονήσι, για να θέσουν γενικά και υπερεθνικά αιτήματα που αφορούν στην περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ και των διεθνών οργανισμών.

Κίνημα για τη σωτηρία του πλανήτη από την κλιματική αλλαγή

Είναι χαρακτηριστικό ότι το πρώτο παναττικό συλλαλητήριο στο Σύνταγμα για τη λήψη μέτρων προστασίας του πλανήτη από την κλιματική αλλαγή, από την Παγκόσμια Διακυβερνητική Διάσκεψη στο Μπαλί το 2007, οργανώθηκε με πρωτοβουλία των κινημάτων για την πόλη και το περιβάλλον και πρωτίστως του Παναττικού Δικτύου. Τα κινήματα κατάφεραν να συγκεντρώσουν γύρω τους επιστημονικούς και συνδικαλιστικούς φορείς, ΜΚΟ και κοινωνικές οργανώσεις και να πάρουν μέρος στην παγκόσμια κινητοποίηση των αποκάτω, ενόψει της συνάντησης των εκπροσώπων των κρατών στο Μπαλί. Το συλλαλητήριο επαναλήφθηκε στις 6/12/2008 και θα επαναληφθεί φέτος κατά τη διάρκεια της Συνόδου της Κοπεγχάγης.

Θα τελειώσω την παρουσίαση παραδειγμάτων με ένα κίνημα πολιτών του 4ου Διαμερίσματος του Δήμου Αθηναίων, στη γειτονιά της Ακαδημίας Πλάτωνος, γιατί το κίνημα αυτό συγκροτεί και προβάλλει σε επίπεδο αρχών μια εναλλακτική – στην πρόταση της Δ/σης Σχεδίου Πόλεως του Δήμου – πρόταση ανάπλασης της ευρύτερης περιοχής, στο εσωτερικό της οποίας εγκλείεται το Αρχαιολογικό Άλσος της Ακαδημίας. Το παράδειγμα δείχνει τις δυνατότητες εμπλοκής των κοινωνικών κινημάτων στα σύγχρονα αρχιτεκτονικά – πολεοδομικά σχεδιαστικά επίδικα, που θέτουν την ανάγκη αναπλάσεων μικρής, μεσαίας και μεγάλης κλίμακας και σύνδεσής τους ώστε να δημιουργούνται ενιαία πράσινα δίκτυα που θα ανασυγκροτούν τον αστικό και θα εκβάλλουν στον περιαστικό χώρο.

B4. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η περιοδολόγηση που προηγήθηκε στα παραδείγματα κινήματων, ολοκληρώνεται με την αναζήτηση ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, η οποία γίνεται σύμφωνα με τις θεωρητικές αρχές των Charles Tilly και Manuel Castells. Θεωρούμε ως κίνημα όχι κάθε μια κινητοποίηση χωριστά αλλά το σύνολο επιμέρους κινητοποιήσεων στη χρονική διάρκεια περίπου μιας δεκαετίας. Ο έλεγχος αυτός επιβεβαιώνει θεωρητικά την ορθότητα της απόδοσης του όρου κινήματα στα παραδείγματα περιπτώσεων.

Charles Tilly

Τα κοινωνικά κινήματα, σύμφωνα με τον Tilly συνθέτουν τρία στοιχεία :

- 1. Τη διαρκή, οργανωμένη δημόσια προσπάθεια προβολής συλλογικών διεκδικήσεων προς τις αρχές (καμπάνια).*
- 2. Την ενεργοποίηση συνδυασμών των παρακάτω μορφών πολιτικής δράσης : δημιουργία οργανώσεων ειδικού σκοπού και συμμαχιών, δημόσιες συναθροίσεις, επίσημες παρελάσεις, ολονυκτίες, συλλαλητήρια, διαδηλώσεις, εκστρατείες αιτημάτων, παρεμβάσεις στα δημόσια μέσα και έκδοση φυλλαδίων (ρεπερτόριο κινήματων).*
- 3. Τις συντονισμένες, δημόσιες επιδείξεις αξιοσύνης, ενότητας, μαζικότητας και δέσμευσης, από τους συμμετέχοντες.*

Στις περιπτώσεις των κινήματων για την πόλη και το περιβάλλον που αναφέρεται η εισήγηση, βλέπουμε ότι περιλαμβάνονται, εν όλο ή αν μέρει το σύνολο των στοιχείων που καθιστούν κίνημα μια συνάθροιση η κινητοποίηση πολιτών.

Manuel Castells

Ο Manuel Castells αξιολογεί τα Αστικά Κοινωνικά Κινήματα ως τέτοια στη βάση 3 κριτηρίων – στόχων που εμφανίζονται στις μελέτες περιπτώσεων ,τις οποίες εξετάζει, και οδηγούν στη σκιαγράφηση της Εναλλακτικής Πόλης.

1. Η εξασφάλιση από τους κατοίκους μιας πόλης που οργανώνεται γύρω από την αξία χρήσης, σε αντίθεση με την αντίληψη της αστικής ζωής και των υπηρεσιών ως εμπορευμάτων, που είναι η λογική της ανταλλακτικής αξίας. Το περιεχόμενο αυτής της αξίας χρήσης άλλαζε σημαντικά από τόπο σε τόπο, από πόλη σε πόλη ή ανάμεσα στις τάξεις σε μια δεδομένη πόλη. Μπορούσε να είναι η αξιοπρεπής κατοικία που παράγεται ως δημόσια υπηρεσία, η διατήρηση ενός ιστορικού κτιρίου ή η απαίτηση για ελεύθερο χώρο. Αλλά όπου και αν συνέβαινε η κινητοποίηση, αφορούσε τη βελτίωση της συλλογικής κατανάλωσης σε αντίθεση με την ιδέα της πόλης για το κέρδος στην οποία ο επιθυμητός χώρος και οι αστικές υπηρεσίες διανέμονται σύμφωνα με τα επίπεδα των εσόδων. Ονομάσαμε αυτόν τον τύπο της κινητοποίησης συνδικαλισμό της συλλογικής κατανάλωσης.

2. Ο δεύτερος σημαντικός στόχος που συναντήσαμε στα αστικά κινήματα ήταν η αναζήτηση πολιτιστικής ταυτότητας, για να διατηρούνται ή να δημιουργούνται αυτόνομες τοπικές κουλτούρες, σε εθνοτική βάση ή με ιστορική καταγωγή. Μ' άλλα λόγια, η υπεράσπιση της επικοινωνίας ανάμεσα σε ανθρώπους, το αυτόνομο προσδιορισμένο κοινωνικό νόημα, και η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση, ενάντια στο μονοπώλιο των μηνυμάτων από τα media, την πρωτοκαθεδρία μονόδρομων ροών πληροφορίας και την τυποποίηση της κουλτούρας στη βάση των όλο και πιο ετερόνυμων πηγών για τους κατοίκους της γειτονιάς. Ονομάσαμε το κίνημα που προσανατολίζεται σ' αυτό τον στόχο κοινότητα.

3. Ο τρίτος στόχος που ανακαλύψαμε ήταν η έρευνα για αυξανόμενη εξουσία για την τοπική κυβέρνηση, την αποκέντρωση της γειτονιάς και την αστική αυτό-διαχείριση σε αντίθεση με το συγκεντρωτικό κράτος και μια υποδεέστερη και αδιαφοροποίητη περιφερειακή διοίκηση. Ονομάζουμε τον αγώνα για μια ελεύθερη πόλη, κίνημα πολιτών.

Στις περιπτώσεις των κινήματων για την πόλη και το περιβάλλον που αναφέρεται η εισήγηση, βλέπουμε να υπάρχουν αρκετές διαστάσεις των περιεχομένων τα οποία αποδίδει στα αστικά κοινωνικά κινήματα ο Manuel Castells .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Castells, Manuel (1983) : *The City and the Grass Roots*, University of California Press Berkeley and Los Angeles, 1983.

Melucci, Alberto (2000) : *Culture in gioco. Differenze per convivere*, il Saggiatore, Μιλάνο, 2000, ελλην. μτφρ. Μιχάλης Ψημίτης, Gutenberg, 2002.

Tilly, Charles (2004) : *Social Movements 1768 – 2004*, Paradigm Publishers Boulder, London, 2004, ελλην. μτφρ. Θανάσης Τσακίρης, εκδ Σαββάλας, Αθήνα 2007.

Πορτάλιου Ελένη, Σημειώσεις του μεταπτυχιακού μαθήματος «*Η Πόλη ως Κοινωνικό Έργο , Αντικείμενο και Πεδίο Πολιτικής : Αστικά Κοινωνικά Κινήματα* », διδάσκουσα Ελένη Πορτάλιου, ΕΜΠ – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών , Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών : Αρχιτεκτονική- Σχεδιασμός του Χώρου, κατεύθυνση Α΄ : Σχεδιασμός- Χώρος- Πολιτισμός.

Πορτάλιου Ελένη, Εισήγηση με θέμα «*Αναπλάσεις Μεγάλης Κλίμακας για την Οικολογική Ανασυγκρότηση της Αττικής*» , ημερίδες και εκδηλώσεις με γενικό θέμα «Ελεύθεροι Χώροι» , 23,24,30 Νοεμβρίου 2007, Χανιά. Οργάνωση Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (ΚΑΜ) , Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Χανίων (ΣΑΧ), Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης.

Πορτάλιου Ελένη, Εισήγηση με θέμα «*Η Διατήρηση του Ιστορικού Εργοστασίου της Columbia : Κοινωνική Παρέμβαση και Εκπαιδευτική Προσέγγιση*» , 5η Επιστημονική Συνάντηση TICCIH , Βόλος 22-25/11/2007.